

Utveckling av skolungdomsarbetet i skolor och läroinrättningar

Anvisning gällande strukturernas kvalitet inom skolungdomsarbete

Kompetenscenter Nuoska – ungdomsarbete i skolor och läroinrättningar

Utveckling av skolungdomsarbetet i skolor och läroinrättningar

Anvisning gällande strukturernas kvalitet inom skolungdomsarbete

Juvenia

INTRODUKTION

Med kvalitet avses hur väl en produkt eller tjänst uppfyller de mål och förväntningar som ställts på den. Vid bedömningen av kvaliteten måste man ta hänsyn till de resurser som använts. Det är inte självklart att det tanke-sättet som ursprungligen härstammar från affärsvärlden är lämpligt för ungdomsarbete, utbildning eller andra offentliga tjänster. Därför bör kvalitetsarbetet ta hänsyn till särdrag inom den fostrande verksamheten.

Kvalitetsarbete börjar med att sätta upp mål och skapa strukturer för att uppnå dem. Därtill bör säkerställas att strukturerna stödjer möjligheterna till framgång i arbetet. Eftersom utbildning och ungdomsarbete har en gemensam grund, är det möjligt att sätta upp gemensamma mål för skolungdomsarbetet. Att stödja unga människors tillväxt och självständighet är centralt från grundskolan till yrkesutbildning och gymnasieutbildning. Utöver undervisningsuppdraget har skolan en pedagogisk, social, kulturell och framtidsorienterad uppgift. Även ungdomsarbetet fokuserar på att stödja ungas tillväxt och självständighet och förbättra deras tillväxt- och levnadsvillkor.

Mer än 90 procent av kommunerna bedriver ungdomsarbete i skolor, främst i grundskolorna men i allt större utsträckning även inom andra stadiets utbildningar. Det är dock relativt sällsynt att läroinrättningarnas och ungdomsarbetets gemensamma mål antecknas i andra dokument än ungdomsarbetets egna. Kommunernas erfarenheter av samarbete är inte heller tillfredsställande i alla avseenden. Därför fokuserar denna anvisning på strukturernas kvalitet, där forskningsresultat visar att det finns mest utrymme för utveckling.

I denna anvisning är strävan ett koncist språk. Gällande anvisningen för kvaliteten inom skolungdomsarbete använder vi begreppet skola för både den grundläggande - och yrkesutbildningen samt gymnasiet. Vi identifierar

skillnaderna i de olika utbildningsstadierna, liksom olika sätt att arrangera utbildning, finansiering och målsättningar. Trots detta har vi tagit fram en gemensam anvisning. Kvalitetskriteriernas anvisningar riktas till kommunerna, men vi understryker att då man talar om utbildning på andra stadiet, kan vi inte tala endast om kommuner eftersom en del av läroinrättningarna inom yrkesutbildningen och även en del av gymnasieerna överskrider kommungränser. Principerna ändras dock inte, eftersom det även inom samkommunernas kvalitetsarbete behöver diskuteras ledarskap, personal, resurser och utvärdering.

Skolungdomsarbetet behöver beakta både den kvalitetsdiskussion som förs inom ungdomsarbetet och inom utbildningen. Gemensamt för dessa är, att kvalitetsarbetet sträcker sig från att fastställa mål via administrering av arbetet till utvärdering av verksamheten. För att det mångprofessionella samarbetet mellan skolans personal och ungdomsarbete redan från första början kan svara på de enskilda ungas samt ungdomsgruppers behov, bör både utbildningsanordnarens beslutsfattare och skolans ledning förbinda sig till planering och utveckling av samarbetet – och till att engagera hela personalen.

Strukturernas kvalitet förutsätter att ledarna för bildnings- och ungdomsväsendet samt skolornas rektorer tillsammans skapar ramarna för verksamheten. Kvalitetsarbetet är ett, men inte det enda, sätt att skapa dialog mellan olika yrkesgrupper samt stärka ledandet av detta. Dialogen hjälper att se den andra yrkesgruppens kunnande som en möjlighet; samarbetet stärks till ett tryggt och naturligt fostrande kompanjonskap. För att främja arbetet har vi utvecklat denna kvalitetsanvisning för strukturerna inom skolungdomsarbete. Anvisningen bygger på forskning, utveckling och piloteringar som tagits fram under kompetenscenterperioden.

Utgångsläget för skolungdomsarbete är mångprofessionellitet, vilket förutsätter att kvaliteten på ungdomsarbetet borde vara tillräckligt nära skolans kvalitetsutveckling. Kvaliteten på de strukturer som beskrivs i kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen, ligger nära det som i europeiska kvalitetsdokument för ungdomsarbete, kallas för reflektion kring förutsättningar. I detta sammanhang kan kvaliteten inom skolungdomsarbetet bedömas enligt följande:

Uppställande av mål -> Analys av strukturer och förutsättningar -> Analys av metoder och processer -> Val av slutresultat och indikatorer

I denna anvisning har vi särskilt fokuserat på de två första delområdena. Vi har dock inte tagit ställning till hur målen ska sättas upp. Detta kan inte göras utan samarbete mellan utbildningsanordnaren och ungdomsarbetet. För att utveckla ett långsiktigt och systematiskt skolungdomsarbete krävs en gemensam vision av målen och över de strukturer som behövs för att uppnå dem. Vi hoppas att beslutsfattarna i kommuner eller samkommuner och ledningen för skolor och ungdomstjänster kommer att spegla områdets definition av skolungdomsarbete med målen i områdets välfärdsplan gällande unga. I denna reflektionsprocess är det bra att involvera personal både från utbildnings- och ungdomsväsendet. Därtill bör det även finnas ett välgrundat perspektiv på hur unga och deras vårdnadshavare kan involveras.

Vår önskan är att denna anvisning bidrar till att förstå mångfalden av kvalitet inom skolungdomsarbete. Vi inser att ett fullständigt genomförande av anvisningen inte sker över en natt, utan kräver engagemang för ett långsiktigt gemensamt utvecklingsarbete. Syftet med anvisningen är att främja skolungdomsarbetet i såväl bildnings- som ungdomsväsendet. Anvisningarna har medvetet utformats på en generell nivå, snarare än att allt är definierat på förhand - detta för att underlätta lokala tillämpningar.

En mer detaljerad modell av anvisningen beskrivs i artikeln av Kauppinen, Kiilakoski och Kivijärvi. I den här anvisningen har vart och ett av de fyra delområdena för strukturernas kvalitet specificerats med frågor utgående från det utvecklingsarbete som genomförts i Vanda stad. Vi tror att reflektioner kring dessa frågor hjälper kommunerna att förbättra strukturernas kvalitet. Detta är en förutsättning för att på lång sikt säkerställa kvaliteten på skolungdomsarbete och främja ungas välbefinnande i skolan. Denna kvalitetsanvisning kan användas både för att starta skolungdomsarbete och för självutvärdering av

strukturernas kvalitet i det arbete som redan pågår.

Syftet med kompetenscenter Nuoska – ungdomsarbete i skolor och läroinrättningar, har varit att under kompetenscenterperioden 2020–23 utveckla ungdomsarbete som en etablerad del av skolans vardag. Ungdomsarbetet stöder och kompletterar delvis skolornas pedagogiska-, framtidsorienterade- och samhällliga uppdrag. Via samarbetet mellan undervisnings- och ungdomsväsendet, stärks skolans fostrande gemenskaper, vilket i sin tur kan stärka likväl de enskilda unga som grupper av unga. Samarbetet utgår från den unga som individ, tar hänsyn till den ungas behov, stöder hans inkludering i grupp och gemenskap samt bemöter hen som en värdefull person. Målet med mångprofessionellt samarbete är att stärka välbefinnandet hos enskilda unga och ungdomsgrupper. Skolorna är till för de unga. Detta lägger grunden för samarbete mellan olika yrkesgrupper.

Vi tackar de kommuner och andra instanser som kommenterat kvalitetsanvisningen under förberedelsefasen.

S:t Michel 21.11.2023

Kompetenscenter Nuoska – ungdomsarbete i skolor och läroinrättningar

Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela

projektledare

Juvenia, centrum för forskning och utveckling inom ungdomsområdet (Xamk)

Tomi Kiilakoski

ansvarig forskare

Ungdomsforskningssällskapet

Medlemmar av Nuoskas kvalitetsteam

Hannele Sorri

projektplanerare

Vanda ungdoms- och gemenskapstjänster

Sanna-Mari Pöyry

fui-ekspert

Juvenia, centrum för forskning och utveckling inom ungdomsområdet (Xamk)

Några tips för användning av kvalitetskorten

1. Anvisningen är utformad för att förbättra kvaliteten på de strukturer som styr skolungdomsarbetet. Ramverket för strukturernas kvalitet är indelat i fyra delområden: ledarskap, kompetensutveckling, ekonomisk utveckling och utvärdering.
2. Kriterierna kan användas för att bedöma kvaliteten på befintliga strukturer.
3. Utvecklingsfrågorna finns som stöd för reflektion av kriterierna
4. Frågorna bidrar till att bygga upp strukturer och utveckla de delområden där mål eller planer fortfarande saknas.
5. Kriterierna kan tillämpas lokalt i enlighet med kommunens eller skolans egna planer

Delområde för strukturernas kvalitet	Kvalitetskriterier för strukturer i skolungdomsarbete	Frågor för att reflektera över kriterierna
Ledarskap	1. Kommunen har definierat skolungdomsarbetets mål, verksamhetsidé, värdegrund och strategin för att uppnå dessa. 2. Planer gällande skolungdomsarbete har utarbetats. Ledning och personal förbinder sig till att genomföra dem och deras inverkan uppföljs systematiskt. 3. Ledningen för skolan och ungdomsarbetet skapar ändamålsenliga förutsättningar för skolungdomsarbete i samarbete med personal, elev-/studerandevård, unga och vårdnadshavare. 4. Samarbetet mellan olika yrkesgrupper fungerar smidigt.	1. Vilka är målen, verksamhetsidén och värdegrunden för skolungdomsarbetet? 2. En hurudan plan är uppgjord för att uppnå målen? 3. Vilka ansvarar för uppföljningen och utvärdering enav målen? 4. Är ansvarsfördelningen av ledning överenskommen och dokumenterad? 5. Hur säkerställs att skolungdomsarbetet har ändamålsenliga förutsättningar för att verka? 6. Hurudana planer och överenskommelser har uppgjorts för att underlätta samarbetet mellan olika yrkesgrupper?

Delområde för strukturernas kvalitet	Kvalitetskriterier för strukturer i skolungdomsarbete	Frågor för att reflektera över kriterierna
Ekonomisk utveckling	1. Resurserna för skolungdomsarbete är optimalt riktade enligt de fastställda målen och resurseringen är tillräcklig	1. Hur ser man till att resurseringen för skolungdomsarbetet är tillräckliga i förhållande till de uppsatta målen? 2. Hur säkerställer man att resurseringen är tillräcklig och rätt riktad i framtiden?

Delområde för strukturernas kvalitet	Kvalitetskriterier för strukturer i skolungdomsarbete	Frågor för att reflektera över kriterierna
Personalens kompetensutveckling	1. Personalen får introduktion i arbetet och erbjuds möjligheter att aktivt upprätthålla och utveckla yrkeskunskap. 2. Personalens välbefinnande i arbetet är under kontinuerlig uppsikt och utveckling 3. Kommunen har arbetssätt som stöder eget initiativ och kontinuerlig utveckling av arbetet 4. Personalens kompetensutveckling är systematisk och för det finns ett fungerande system för uppföljning (ex utvecklingssamtal)	1. En hurudan plan är uppgjord för introduktionen till arbetet? 2. Vilka har ansvaret över introduktionen till arbetet? 3. Hur säkerställs personalens kompetensutveckling och välbefinnande i arbetet? 4. En hurudan uppföljnings- och utvecklingsplan har uppgjorts för att utveckla välbefinnandet i arbetet och vilka har ansvaret över den?

Delområde för strukturernas kvalitet	Kvalitetskriterier för strukturer i skolungdomsarbete	Frågor för att reflektera över kriterierna
Utvärdering	1. Utvärdering används för att utveckla skolungdomsarbetet 2. Principerna för utvärderingen av skolungdomsarbetet är gemensamt överenskomna 3. Skolungdomsarbetet utvärderas i samarbete med ungdoms- och undervisningsväsendet. Också unga, föräldrar och skolans personal deltar i utvärderingen av skolungdomsarbetet	1. Hur genomförs utvärdering av skolungdomsarbetet? 2. Har man gemensamt förbundit sig till att genomföra utvärdering? 3. Hur utnyttjas utvärdering i utvecklingsarbetet?

Juvenia